

Izveštaj Komisije u slučaju
Elvan Can protiv Austrije

1. Činjenično stanje

Podnosilac predstavke g. *Elvan Can*, turski državljanin, bio je uhapšen 17. avgusta 1980. godine zajedno sa svojim bratom i dva austrijska državljanina na osnovu sumnje da su učestvovali u krivičnom delu podmetanja požara. Takođe je sumnjano da su počinili delo prevare u vezi sa osiguranjem.

Podnosilac predstavke je početkom septembra 1980. godine izabrao pravnog zastupnika. Međutim, tokom prva tri meseca njegovog pritvora, on nije bio u mogućnosti da sa svojim pravnim zastupnikom komunicira bez prisustva sudskog službenika. Ova praksa je bila u skladu sa austrijskim zakonom na snazi. Nakon 22. decembra 1990. godine, podnosiocu predstavke je omogućen kontakt sa pravnim zastupnikom bez prisustva sudskog službenika.

Tokom perioda koji je proveo u pritvoru, podnosilac predstavke je podneo više molbi za puštanje iz pritvora. One su bile odbijene, jer su sudovi smatrali da je postojala opasnost od dosluha sa saoptuženima i bekstva.

30. aprila 1981. godine Okružni sud je naložio puštanje na slobodu podnosilaca predstavke uz kauciju u iznosu od 90 000 austrijskih šilinga (AS), i pod uslovom da će podnosilac predstavke poštovati određene obaveze. Pri određivanju iznosa kaucije, sud je uzeo u obzir štetu prouzrokovanu podmetanjem požara, kao i lični i finansijski položaj podnosioca predstavke. Podnosilac predstavke se žalio na ovu odluku, i zahtevao da svota kaucije ne bude veća od 20 000 AS. žalba je bila odbijena. Međutim, podnosilac predstavke je 12. novembra 1981. godine konačno oslobođen uz kauciju u iznosu od 20 000 AS.

14. januara 1983. godine, podnosilac predstavke je osuđen za saučesništvo u podmetanju požara i dosuđena je kazna od 14 meseci zatvora.

Podnosilac predstavke se žalio Evropskoj komisiji za ljudska prava da, nakon hapšenja, u prvom periodu nije bio u mogućnosti da u poverenju komunicira sa svojim pravnim zastupnikom, što je predstavljalo povredu člana 6., stav 3. Konvencije.

2. Izveštaj Komisije

U vezi sa žalbom podnosioca predstavke po članu 6., stav 3. (b) i (c) Evropske konvencije o ljudskim pravima, Komisija je kao prvo primetila da se ove odredbe ne

odnose isključivo na suđenje već i na prethodne faze postupka. Zatim je skrenula pažnju na svoju sudsku praksu, u skladu sa kojom se postupak mora posmatrati u celini. Ona je takođe istakla da su posebna jemstva, postavljena u članu 6., stav 3., sastavni deo pojma pravičnog suđenja i da moraju biti tumačena u svetlosti svrhe koju imaju u opštem kontekstu postupka.

Komisija je primetila da su u slučaju pred njom bila nametnuta ograničenja komunikacije podnosioca predstavke sa izabranim pravnim zastupnikom tokom značajnog vremenskog perioda u početnoj fazi prethodne istrage. Ona je utvrdila da se jemstva iz člana 6., stav 3. (b) i (c) u načelu primenjuju na ovu situaciju. Međutim, Komisija je napomenula i da Konvencija ne jemči izričito pravo optuženog da slobodno komunicira sa svojim pravnim zastupnikom. Ona je ukazala na više međunarodnih instrumenata koji to čine, kao na primer Međunarodni pakt o građanskim i političkim pravima i Standardna minimalna pravila za postupanje prema zatvorenicima (rezolucija Saveta Evrope). ^injenica da ovo pravo nije izričito navedeno u Konvenciji ne znači da se ono ne može implicitno izvesti tumačenjem njenih odredbi. Međutim, u odsustvu takve odredbe u Konvenciji ne može se smatrati da ovo pravo ne može biti ograničeno.

Komisija je nastavila razmatranjem slučaja u svetlosti člana 6., stav 3. (b), prava na odgovarajuće vreme i sredstva za pripremu odbrane. Ova odredba po mišljenju Komisije znači da optuženi mora imati mogućnost da organizuje svoju odbranu na odgovarajući način i bez ograničenja u pogledu mogućnosti da sve relevantne dokaze u korist odbrane iznese pred sud, i da time utiče na tok postupka. Odredba je povređena jedino ako je ovo onemogućeno.

U ovom slučaju podnosilac predstavke je imao mogućnost da slobodno komunicira sa svojim pravnim zastupnikom tokom vremenskog perioda od godinu dana pre suđenja. Stoga se ne može smatrati da su ograničenja, o kojima je bilo reči, predstavljala mešanje u ključne aktivnosti na strani odbrane neophodne da bi se pripremila za suđenje, i Komisija nije utvrdila povredu člana 6., stav 3. (b).

U pogledu člana 6., stav 3. (c), tj. prava optuženog da se brani, između ostalog, uz pomoć pravnog zastupnika po sopstvenom izboru, Komisija je izjavila da je, radi utvrđivanja da li ta odredba zahteva da se licu u pritvoru obezbedi pravo na slobodnu komunikaciju sa pravnim zastupnikom u početnoj fazi prethodne istrage, važno imati u vidu zadatke pravnog zastupnika odbrane. Oni uključuju ne samo pripremu za samo suđenje, već i kontrolu zakonitosti bilo kakvih mera preduzetih u toku istrage, pitanja vezana za dokaze, kao i pružanje dalje pomoći optuženom u pogledu bilo kakvih žalbi koje bi on želeo da podnese u vezi svog pritvora. Ako pravni zastupnik odbrane ne može slobodno da komunicira da svojim klijentom, dolazi do mešanja u više ovih zadataka ili je njihovo ispunjenje onemogućeno.

Komisija je utvrdila da, uopšteno govoreći, pravni zastupnik ne može svoje zadatke ispuniti na odgovarajući način, ako mu nije bilo dozvoljeno da slobodno komunicira sa svojim klijentom u poverenju, i da podvrgavanje kontakata pravnog zastupnika odbrane sa optuženim sudskom nadzoru u načelu nije u skladu sa članom 6., stav 3. (c) Evropske konvencije. U ovom slučaju, Komisija nije mogla da utvrdi posebne razloge koji bi

opravdali ograničenja na koja se žalilo. Iako su optužbe protiv optuženog lica bile od određene važnosti, one nisu bile izuzetne težine, i nije bila izneta tvrdnja da je postojala bilo kakva opasnost da bi pravni zastupnik odbrane zloupotrebio pravo da sa podnosiocem predstavke komunicira u poverenju.

Komisija je utvrdila da se zadržavanje pomenutih ograničenja tokom vremenskog perioda od skoro tri meseca moralo smatrati preteranim, i da je došlo do povrede člana 6., stav 3. (c).

Komisija je nastavila razmatranjem žalbe podnosioca predstavke po članu 5., stav 3. Konvencije da je dužina zadržavanja u pritvoru prekoračila jemstvo razumnog vremenskog roka sadržanog u ovom članu.

Komisija je primetila da su produženja pritvora podnosioca predstavke nakon 13. januara 1981. godine bila zasnovana na tome da je postojala sumnja da je podnosilac predstavke učestvovao u krivičnom delu podmetanja požara i da je postojala opasnost od bekstva. Komisija nije utvrdila da su austrijske vlasti tokom prvih meseci pritvora pogrešile kada su smatrale da je postojala ova opasnost imajući u vidu, između ostalog, da je bila poništena njegova dozvola boravka. Međutim, Komisija je istakla da postojanje sumnje o izvršenju dela, i čak i opasnost od bekstva, ne oslobađaju vlasti obaveze da pritvor ne produžavaju nepotrebno i nerazumno. Odlaganja u postupku, kao što je zahtev da se pribave dalji dokazi, zahtevala su objašnjenje od strane tužene vlade. Vlada je tvrdila da je pitanje bilo složeno, i da je podnosilac predstavke doprineo odlaganjima time što je zahtevao puštanje iz pritvora i ulagao žalbe u vezi nadziranja njegovog kontakta sa pravnim zastupnikom.

Komisija, međutim, nije bila mišljenja da je slučaj složen, i smatrala je da vlasti nisu delale sa marljivošću i brzinom kakve se zahtevaju u slučajevima u kojima je optuženi zadržan u pritvoru. Ona je odlučila da je ovaj faktor trebalo uzeti u obzir kada su sudovi prvi put naložili oslobađanje podnosioca predstavke uz kauciju od 90 000 AS, što je iznos koji on nije mogao da plati. Iznos kaucije je trebalo da bude procenjen u prvom redu u odnosu na podnosioca predstavke, njegova sredstva i njegovu vezu sa licima koja je trebalo da obezbede jemstvo, a ne u vezi sa štetom prouzrokovanom podmetanjem požara. Komisija je stoga zaključila da je produžavanje pritvora podnosioca predstavke predstavljalo povredu člana 5., stav 3. Nakon što je objavljen Izveštaj Komisije postignuto je prijateljsko poravnanje između strana u sporu i Evropski sud za ljudska prava je odlučio da izbriše ovaj slučaj sa svoje liste.